Vol.1. – P.177–220. *Graesser A.* Handbook of Discourse Processes / A. Graesser, M. Gernsbacher, S. Goldman. – Lawrence Erlbaum Associates, 2003. – 550p. *Blair 2001*: http://politics.guardian.co.uk/election2001/story/0,9029,487681,00.html. *Kennedy 2005*: http://www.charleskennedy.org.uk/html/content.php/type/as/id/200/article/general_election_address__a_fair_deal_for_families.html. *Kennedy 2005,a* http://www.charleskennedy.org.uk/html/content.php/type/as/id/212/article/general_election_address__iraq.html. *Kennedy 2005, b.* http://www.charleskennedy.org.uk/html/content.php/type/as/id/182/article/election_launch__law_and_order_manifesto.html. *Kennedy 2005, c.* http://www.charleskennedy.org.uk/html/content.php/type/as/id/203/article/general_election_address__21_000_more_teachers.html. *Kennedy 2005, d.* http://www.charleskennedy.org.uk/html/content.php/type/as/id/232/article/general_election_address__labour_running_scared.html. *Kennedy 2005, f.* http://www.charleskennedy.org.uk/html/content.php/type/as/id/180/article/election_launch__ten_good_reasons_to_vote_liberal_democrat.html

УДК 81'373.23

ЯКОВЕНКО М.В.
(Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов)

АНГЛІЙСЬКІ ПРІЗВИЩА ВІДТОПОНІМНОГО ПОХОДЖЕННЯ

У статті досліджується етимологія, структура та лексико-семантичні особливості англійських прізвищ, утворених від місця проживання чи походження.
Ключові слова: прізвище, топонім, антропонім, відтопонімне походження.

Яковенко М.В. Английские фамилии топонимического происхождения. В статье рассматривается этимология, структура и лексико-семантические особенности английских фамилий, образованных от места проживания или происхождения.
Ключевые слова: фамилия, топоним, антропоним, топонимическое происхождение.

Yakovenko M.V. English surnames formed from toponyms. The article deals with research of etymology, structurally morphological, semantic specific features of English surnames formed from the names denoting residence or origin.
Key words: surname, toponym, antroponym, toponymic origin.

Англійські антропоніми віддавна були предметом зацікавлення багатьох мовознавців. Фундаментальні дослідження англійських антропонімів знаходимо в працях П. Рині (P.H. Reaney), Х. Харрісона (H. Harrison), Е. Сміта (E.C. Smith). В працях російських ономастів Леоновича О.А., Артьомової А.Ф. розглядаються система та лексико-семантична структура англійських прізвищ в діахронії та синхронії. Більшість авторів обмежуються загальним оглядом усіх типів англійських прізвищ. Прізвища, які розглядаються у цій статті, у наявних публікаціях висвітленні ще недостатньо, незважаючи на те, що у англійській мові вони становлять помітну і кількісно значну групу. Цьому класові антропонімів властива найбільш історична та лінгвістична інформативність.

Наша мета – проаналізувати морфологічну будову, лексико-семантичні особливості цього типу прізвищ, визначити ступінь продуктивності їх словотвірних моделей. **Об'єктом** нашого дослідження виступають англійські фамілії, утворені від міста проживання або походження. **Предмет** аналізу складають їх структурно-семантичні та ономасіологічні характеристики. **Матеріалом** нашого дослідження є англійські прізвища відтопонімного походження, отримані методом суцільної вибірки із словника А.І. Рибакіна.

Ідентифікація особи за місцем її проживання, походження чи етнічною належністю – це одне з джерел виникнення родових прізвищ. На перших порах свого функціонування такі найменування були, імовірно, індивідуальними прізвиськами, які ще не переходили на нащадків. Вони не лише називали, але й характеризували свого денотата як члена відповідної громади. Отже, вони виконували тоді як номінативну, так і семасіологічну функцію назви. Ставши прізвищами, вони втратили своє первісне лексичне значення. Сучасним прізвищам властиве денотативне значення, вони називають індивідууми без будь-яких вказівок на ознаки або властивості, інакше кажучи, прізвища нині є типовими асемантичними знаками.

Процес перетворення прізвиська в спадкоємне фамільне ім'я був тривалий і неоднаковий для різних соціальних груп населення та для різних районів країни. Перші форми спадкоємних найменувань з'явилися в XI – XII ст. і були привілеєм знаті. Родовими прізвищами у привілейованих родів, як правило, ставали назва місцевості, котрою вони володіли. Згодом фамільне ім'я стає спадковим і у заможних купців, міщан. До кінця XIV ст. спадкоємні прізвища зустрічаються в більшої частини населення Англії, у різних соціальних групах і поширюються по всій території країни за винятком Уельсу. Закріплення спадкоємних фамільних імен триває до кінця XVII ст. Прізвищеві імена, утворені від топонімів, перетворившись у родові прізвища, передаються нащадкам, навіть якщо вони народилися вже на новому місці і не мали ніякого відношення до місцевості, назва

якої стала словотвірною для їх прізвищ.

Прізвища, утворені від топонімів охоплюють близько 50% всіх англійських прізвищ. Нами знайдено у словнику А.І. Рибакіна близько 10 000 прізвищ відтопонімного походження. Вони утворені від назв іноземних країн, графств, районів, міст та селищ Великобританії. Носії цих прізвищ могли володіти маєтками у відповідній місцевості. "*Adam de Cokefeld*, the first of this name, held the manor of Cockfield (Suffolk) of the Abbot of Bury St Edmunds from about 1130 and both land and surname continued in his family for a hundred years or more, whilst the *Shirleys* took their name from Shirley (Derbyshire) which they held before 1165" [Reaney 1967, p. 36]. Але більшість цих прізвищ позначали не більш ніж місце народження або походження. Вони були зручним засобом ідентифікації знов прибулих. "*Adam de Bidyk* (d. 1302) moved south from Biddick in Durham, became the king's tailor. *Adam de Salesbury*, who had tenements in Salisbury, moved to London, where he became a pepperer. York, Bristol, Leicester and Norwich all attracted newcomers, though from a smaller radius, and the fact that many of these are described as tradesmen or artisans is a clear proof that they were not land-owners and that their surnames indicate merely the place from which they had come" [Reaney 1967, p. 37].

За семантикою англійські прізвища відтопонімного походження можна поділити на дві групи:

1) прізвища, які загально вказують на походження;
2) прізвища, які називають конкретну місцевість (населений пункт).

До першої групи належать:

а) прізвищеві назви, які вказували на національне походження основоположника роду (*Arras, Bullen, Callis, Champagne, Challen, Cullen, Danvers, English, France, Germain, Irish, Roan, Paris, Spain, Welsh* [Рыбакин 1986, с. 46, 96, 102, 109, 110, 138, 142, 166, 182, 192, 250, 347, 424, 486]);

б) прізвища, утворені від назв окремих частин території Великобританії (*Cheshire, Cornwall, Dorset, England, Essex, Hampshire, Kent, Norfolk, Somerset, Suffolk, Surrey, Sussex, Wales* [Рыбакин 1986, с. 112, 128, 151, 166, 167, 214, 261, 334, 438, 439, 442, 476]).

Друга група – це прізвища, які ідентифікують особу за стосунком до конкретної місцевості чи за об'єктом на ній (*Abberley, Ackworth, Beckford, Edinborough, Glasgow, Lanchester, Manchester, Oxford, Stafford, Tavistock* [Рыбакин 1986, с. 31, 32, 65, 161, 196, 270, 306, 344, 427, 455]). "Виникнення цих прізвиськ (а потім прізвищ) пов'язане з переселенням жителів невеликих населених пунктів та селищ у Лондон і інші великі міста Великобританії. У країні налічуються сотні місць із подібними назвами, і прізвища тисяч людей пов'язані з цими іменами" [Артемова 2006, с. 87].

На основі аналізу прізвищ відтопонімного походження виявлено три лексико-семантичні групи:

1) прізвища, які походять від назв поселень: *Aberdeen, Bristoll, Lancaster, Oxford, Pembridge, Shenton, Swannington, York, Nottingham, Vinton* [Рыбакин 1986, с. 31, 91, 270, 335, 344, 352, 411, 440, 517, 473];

2) прізвища, які походять від назв водойм – річок, озер, ставків: *Annan, Calder, Cam, Sankey, Shannon, Severn, Swallow, Tarrant, Tees, Thame, Trent, Tweed* [Рыбакин 1986, с. 42, 102, 103, 398, 407, 409, 440, 444, 446, 447, 461, 466];

3) прізвища, які асоціюються з назвами полів, пасовиськ, узгір'їв: *Addingham, Annandale, Martindale, Ridsdale, Snowdon* [Рыбакин 1986, с. 33, 42, 310, 384, 422].

Комплексний словотвірний аналіз англійських прізвищ, утворених від назви місця проживання чи походження, дозволяє встановити основний спосіб їх творення, а саме – лексико-семантичний. Їх виникнення слід вважати наслідком номінаційних процесів трансонімізації, а саме, метонімії, що побудовані на перенесені ознак з об'єкта на суб'єкт.

У структурі прізвищевих назв відтопонімного походження на перших порах наявним був прийменник *de*: *de Baidon; Adam de Cokefelf; Adam de Bidyk; Adam de Salesbury* [Reaney 1967, p.36-37]. Крім того, один топонім міг дати численні варіанти спадкоємного фамільного імені, тому що на утворення конкретного родового прізвища впливали діалектні варіанти й відсутність нормативної орфографії. П. Рині наводить приклади таких прізвищ, утворених від однієї географічної назви: *Blenkarne, Blenkhorn, Blenkiron, Blinkhorn* від топоніму *Blencarn (Cumberland)*; *Mallandain, Mallandin, Mallendine, Mallindine, Malidine* від топоніму *Manuden (Essex)* [Reaney 1967, p.38]. Самі топоніми могли мати теж численні варіанти правопису. " *Manistre* and *Manisty*, found in Yorkshire in the fourteenth centuries, derive from *Manesty* in Borrowdale (Cumberland) which occurs as both *Manistie* and *Manister* in 1564. But these surnames are found also in Suffolk in 1674 as *Manitre*, *Manister*, *Manistre* and *Mannestey* and these certainly derive from Manningtree on the Essex side of the Stour. This place-name usually occurs as *Manitre*, but is found also as *Manystre* in 1291 and 1343. This would appear to have been

preserved as the local pronunciation which has persisted in the surname" [Reaney 1967, p. 39].

Проаналізований матеріал дозволяє зробити **висновки**, що англійські відтопонімні призвіща є органічною складовою частиною загальної антропонімічної системи Великобританії. Вони складають значну кількість від загального числа прізвищ. За допомогою їх можна дослідити історію становлення системи прізвищ країни.

Література

Артемова А.Ф., Леонович О.А. Английские фамилии / А.Ф. Артемова, О.А. Леонович // Иностранные языки в школе. – 2006. – № 1. – С. 85-91. *Леонович О.А.* В мире английских имен / О.А. Леонович. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 160 с. *Рыбакин А. И.* Словарь английских фамилий: Ок. 22 700 фамилий / А.И. Рыбакин. – М.: Рус. яз., 1986. – 576 с. *Harrison H.* Surnames of the United Kingdom / H. Harrison. – Baltimore, 1969. *Reaney P.H.* The origin of English surnames / P.H. Reaney. 3 impr. Ind, Routledge and Kegan Paul. – London, 1967. – 415 p.

УДК 378.147:81.243:371.315

ЯКОВИШЕНА Н. Ю.

(Придніпровська державна академія будівництва та архітектури)

О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ ПОДГОТОВКИ КУРСА ПО ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ ДЛЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ЦЕЛЕЙ

Анализируются вопросы преподавания иностранных языков для неспециалистов, рассматриваются основные этапы и методические принципы разработки учебных программ по французского языка для специальных целей, а также проблемы оценивания знаний на примере опыта развития франкоязычного филиала в украинском техническом вузе.
Ключевые слова: иностранный язык для специальных целей, программа, методика, европейские нормы, франкоязычный филиал.

Яковішена Н.Ю. Про деякі аспекти підготовки курсу з іноземних мов для спеціальних цілей. Аналізуються питання викладання іноземних мов для неспеціалістів, розглядаються основні етапи та методичні принципи розробки учбових программ з французької мови для спеціальних мет, а також проблеми оцінювання знань на прикладі досвіду розвитку франкомовної філії в українському технічному ВНЗ.
Ключові слова: іноземна мова для спеціальних мет, програма, методика, європейські норми, франкомовна філія.

Yakovyshena N. Y. Some aspects of elaboration of foreign languages for specific purposes curriculum. Questions of foreign languages teaching for non-specialists are analyzed, main stages and methodological principles of elaboration of French for specific purposes curriculums and problems of evaluation on the example of the experience of French branch development in the Ukrainian technical university are considered.
Key words: Foreign language for specific purposes, curriculum, method, European standards, French branch.

Интерес к преподаванию иностранных языков для специальных целей многократно вырос за последние десятилетия. Одна из объективных причин кроется в значительном расширении международного сотрудничества в различных сферах человеческой деятельности, глобализации мировой экономики и стремительном росте объёмов студенческой, научной и профессиональной мобильности. Сопутствующий этому процесс многократного увеличения объёмов обмена научно-технической информацией на иностранном языке (ИЯ) приводит к необходимости переосмысления подходов к преподаванию иностранных языков для специальных целей (ИЯСЦ). Изучением этого вопроса активно занимаются многие зарубежные исследователи, среди которых выделяются О. Шаль [Challe 2002], Ж-М. Манжьянт, Ш. Парпетт [Mangiante 2004] и многие другие. Для отечественной науки развитие этого направления исследований также представляет серьёзный интерес, который связан с необходимостью обеспечивать достойную лингвистическую подготовку будущих архитекторов, инженеров, экономистов и других специалистов. В этом плане анализ и осмысление многолетнего опыта украинских технических вузов, осуществляющих билингвистическую подготовку студентов в соответствии с общепринятыми европейскими уровнями знаний иностранных языков и обеспечивающих подготовку по иностранным языкам для специальных целей, представляется особенно интересным. Среди украинских вузов, успешно осуществляющих качественную подготовку студентов по иностранным языкам для специальных целей и обеспечивающих на деле современные принципы студенческой и преподавательской мобильности, можно назвать, в частности, Приднепровскую государственную академию строительства и архитектуры (ПГАСА).